

Nr 196.

Ankom till riksdagens kansli den 31 maj 1940 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av riksdagens år 1939 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1938—30 juni 1939 m. m.

(1:a avd.)

Statsutskottet, till vars förberedande behandling riksdagens år 1939 församlade revisorers berättelse jämte de i anledning därav från vederbörande ämbetsverk och myndigheter till Kungl. Maj:t avgivna utlåtanden och förklaringar blivit hänvisad, får, efter tagen kännedom av dessa handlingar och inhämtande av för ärendenas utredning i övrigt erforderliga upplysningar, underställa riksdagens prövning de av revisorerna gjorda framställningar, som ansetts från utskottets sida påkalla yttrande; kommande utskottet därvid att följa den ordning som blivit i revisionsberättelsen iakttagen.

1:o) **Särskild revision av vissa krisutgifter.** Under rubriken Riksdagens revisorers verksamhet, § 1, hava revisorerna uttalat sig i anledning av sitt till urtima riksdagen föregående höst ingivna förslag rörande särskild revision av vissa krisutgifter (Del I, sid. 2—5).

Revisorerna hade genom en den 11 november 1939 till första särskilda utskottet vid urtima riksdagen avlåten skrivelse upptagit frågan om särskild revision av de utgifter, som föranledas av vidtagna krisåtgärder såväl i avseende å försvarsväsendet som beträffande verksamheten hos vissa krisorgan, som tilldelats särskilda uppgifter i förvaltningshänseende. Revisorerna hade i en särskild promemoria anfört sina synpunkter i detta ämne samt framhållit, att de funnit önskvärt att redan då bringa dessa synpunkter till särskilda utskottets kännedom under hemställan att de måtte av utskottet beaktas.

Efter ett återgivande av promemorians lydelse och första särskilda utskottets utlåtande nr 57 i vad det avsåge revisorernas framställning, hava revisorerna gjort följande allmänna uttalande.

Under erinran om att de krisutgifter, varom här är fråga, icke ingå i de räkenskaper, som äro föremål för granskning vid denna revisionsförrättning, och med hänsyn till den ställning, som riksdagen numera tagit till frågan om särskild revision av krisutgifterna, hava revisorerna icke ansett sig böra

i sin berättelse närmare ingå på de speciella frågor, som i promemorian berörts och som äga samband med under revisorernas resor gjorda iakttagelser beträffande förhållanden inom försvarsväsendet och folkförsörjningen.

Utskottet.

I anledning av urtima riksdagens skrivelse, nr 88, i berörda fråga har Kungl. Maj:t tillsatt en särskild nämnd, »statens krisrevision», för vilken Kungl. Maj:t den 16 februari 1940 utfärdat instruktion (S. F. S. nr 111). För krisrevisionens verksamhet under innevarande och nästföljande budgetår har riksdagen redan anvisat medel.

Om vad sålunda förekommit har utskottet velat här

erinra.

2:o) **Ekonomiska översikter.** Under rubriken Riksdagens revisorers verksamhet, § 2, hava revisorerna behandlat frågan om vissa ekonomiska översikter (Del I, sid 5 och 6).

Under § 71 i sin år 1934 avgivna berättelse meddelade riksdagens revisorer — under hänvisning till att en omläggning av riksstatens utgiftssida i enlighet med beslut av samma års riksdag inom kort komme att verkställas — att upprättandet av vissa tabeller och översikter, vilka tidigare skett genom revisorernas försorg, skulle överflyttas till riksräkenskapsverket samt att revisorerna redan då vidtagit en beskärning av sitt tabellverk. I samband därmed framhöllo revisorerna, att de allt fortfarande hade för avsikt att *dels* upprätta vissa tabeller och översikter beträffande kostnader, vilka till väsentlig del bestriddes av fonder eller andra inkomstkällor, vilka icke vore att hänföra till statsanslag, *dels* i översiktstabeller meddela sådana uppgifter, vilka icke plägade i annan ordning förekomma och vilka kunde anses äga ett mera allmänt intresse, *dels* ock göra sammanställningar i övrigt, som vore betydelsefulla antingen ur statistisk synpunkt eller för att bevara önskvärd kontinuitet i de genom statens försorg meddelade finansiella översikterna.

Efter att hava erinrat härom hava revisorerna i ärendet anført, bland annat, följande.

Erfarenheten under de senaste åren har givit vid handen, att de av riksräkenskapsverket i dess årsbok meddelade finansiella och statistiska uppgifterna i åtskilliga hänseenden icke fyllde samma ändamål som tidigare statsrevisorernas tabellverk och framför allt ifråga om inkomsterna där meddelade uppgifter — i viss mån sammanhängande med i statsbokföringen gjorda förändringar — äro så knapphändiga, att man i allmänhet icke kan erhålla en tillförlitlig översikt över viss gren eller viss detalj av den statliga verksamheten, där denna till en del finansieras med bidrag av andra medel än rena statsmedel. Jämväl med hänsyntagande till uttalade önskemål från de budgetbehandlande riksdagsutskottens sida hava revisorerna nu med stöd av viss paragraf i sin instruktion velat i sin berättelse sammanföra och intaga vissa översikter, vilka tidigare i annat sammanhang meddelats, men vilka icke, åtminstone för närvarande, i föreslagen uppställning lämnas av annan myndighet.

Revisorerna hava denna gång i enlighet med framförda önskemål meddelat uppgifter rörande ekonomien vid de statliga sjukhusen. På grund av pågående omläggning av redovisningen ifråga om de militära sjukhusen hava dock dessa för tillfället uteslutits. Revisorerna ämna ett följande år lämna sammanställningar även rörande vissa ekonomiska förhållanden ifråga om vårdanstalter, upptagna under socialhuvudtiteln, samt beträffande institutioner och försöksgårdar, upptagna under jordbrukshuvudtiteln, allt i den mån icke sådana uppgifter direkt kunna hämtas ur de räkenskapssammandrag, som ingå i riksräkenskapsverkets årsbok. Jämväl ifråga om vissa statsunderstöd hava revisorerna för avsikt att framdeles meddela närmare uppgifter.

Revisorerna, som hava för avsikt att vid meddelandet i sin berättelse av ytterligare uppgifter av denna art inhämta de önskemål, som inom riksdagen i sådant hänseende kunna framställas, hava velat här lämna redogörelse för de åtgärder, som från deras sida sålunda vidtagits.

Vad revisorerna under ovannämnda punkt meddelat om de åtgärder, de vidtagit och hava för avsikt att ytterligare vidtaga för viss komplettering av revisionsberättelsen i huvudsak efter samråd med de budgetbehandlande utskotten inom riksdagen, har utskottet ansett sig böra lämna utan erinran och samtidigt framhålla önskvärdheten av att just de uppgifter, som för riksdagen och dess verksamhet äro av speciellt intresse, framdeles böra, i den mån de icke i annan form göras tillgängliga, inflyta i revisionsberättelsen. Utskottet har velat detta för riksdagen

Utskottet.

omförmåla.

3:o) Vissa tidigare av riksdagens revisorer gjorda framställningar, som föranlett skrivelser från riksdagens sida. Under rubriken Riksdagens revisorers verksamhet, § 3, hava revisorerna med ledning av de uppgifter, som årligen av justitieombudsmannen i hans ämbetsberättelse lämnas riksdagen, undersökt i vad mån tidigare av riksdagens revisorer gjorda framställningar, vilka föranlett skrivelser till Kungl. Maj:t från riksdagens sida, icke blivit föremål för slutlig behandling (Del I, sid. 6—12).

Revisorerna hava efter en redogörelse i ämnet anført följande.

Den sålunda lämnade redogörelsen synes revisorerna giva vid handen, att ett stort antal spörsmål — ofta av betydande ekonomisk räckvidd — ännu icke kunnat bliva föremål för slutlig handläggning. Svårigheter synas också, närmast med hänsyn till skilda departements olika praxis vid ärendenas avförande ur diarierna möta att erhålla uppgift om de åtgärder, som i vissa fall hava blivit vidtagna i anledning av riksdagens på revisorernas initiativ gjorda framställningar.

Revisorerna vilja i anledning härav meddela, att de anse önskvärt att inom revisionen upprättas register över framställningar av förevarande slag samt att årligen anteckningar verkställas rörande vidtagna åtgärder. Genom en sådan anordning kunna revisorerna för framtiden bättre överblicka nämnda frågors fortsatta behandling, vilket måste anses vara till fördel för deras arbete. Även för riksdagen torde det vara av värde att kunna i förekommande fall utan större omgång erhålla kännedom om det resultat, en hänvändelse av detta slag från dess sida kommit att föranleda.

Revisorerna vilja här meddela, att de hava för avsikt att föranstalta om vidtagande av en dylik åtgärd för framtiden.

Utskottet. Utskottet har i likhet med revisorerna uppmärksammat, att ett stort antal spörsmål, ofta av betydande ekonomisk räckvidd, vilka föranlett riksdagen att på revisorernas initiativ göra framställning till Kungl. Maj:t, ännu icke blivit föremål för slutlig handläggning. Utskottet måste finna detta vara i åtskilliga avseenden ganska betänkligt, i all synnerhet som vissa av riksdagens framställningar ganska lång tid lämnats utan slutlig åtgärd. Detta har icke kunnat undgå att medföra vissa olägenheter inom förvaltningen och även föranlett efterverkningar i ekonomiskt avseende.

Utskottet anser lämpligt, att revisorerna framdeles följa de åtgärder, som tid efter annan vidtagas i anledning av på deras förslag gjorda hänvänelser från riksdagens sida, samt lämna riksdagen upplysningar härom.

Utskottet har velat detta för riksdagen

omförmåla.

4:o) Statsverkets kostnader för fri rättegång. Centralisering av fångvårdsanstalterna. Under justitiedepartementet, § 4, hava revisorerna till behandling upptagit frågan om en begränsning av statsverkets utgifter för den fria rättegången (Del I, sid. 13—20).

Vidare hava revisorerna under § 5 i sin berättelse i en tabellarisk uppställning påvisat variationen i vårdkostnaderna vid de olika fångvårdsanstalterna och i anslutning därtill uttalat, att variationen i och för sig synes motivera, att det inom fångvården för närvarande pågående arbetet med centralisering av anstalterna bedrives och fullföljes med all skyndsamhet och i den utsträckning, som kan visa sig möjlig med hänsyn till rådande förhållanden (Del I, sid. 21 och 22).

I sistnämnda fråga har yttrande avgivits av *fångvårdsstyrelsen* (Del II, sid. 1 och 2).

Utskottet. Beträffande de två här ifrågavarande ärendena har utskottet redan i sitt utlåtande nr 2 (punkt 24 och 30) yttrat sig, varom utskottet velat här

erinra.

5:o) Anslagen till mödrahjälp. Under socialdepartementet, § 7, hava revisorerna framställt vissa anmärkningar rörande handhavandet av anslagen till mödrahjälp (Del I, sid. 23—43).

Förklaringar hava avgivits av *socialstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser* och flertalet *mödrhjälpnsämnder* (Del II, sid. 3—129).

Beträffande detta ärende kommer utskottet att framdeles under riksdagen yttra sig, vilket utskottet velat härmed för riksdagen

Utskottet.

anmäla.

6:o) **Hjälperksamheten vid statens sinnessjukhus.** Under socialdepartementet, § 8, hava revisorerna behandlat den vid statens sinnessjukhus anordnade hjälperksamheten (Del I, sid. 43—52).

Enligt 93 § i stadgan angående sinnessjukvården i riket den 19 september 1929 skall vid de statens sinnessjukhus, som Kungl. Maj:t bestämmer, anordnas hjälperksamhet, vilken skall avse att inom upptagningsområde, som är bestämt för sjukhuset eller avdelning därav, meddela sinnessjuka eller personer, hos vilka utbrott av sinnessjukdom kan befaras, ävensom dem närstående de råd och anvisningar, som i varje särskilt fall må erfordras rörande vården av den sjuke eller till förekommande av det befarade sjukdomsutbrottet, samt att bistå å sinnessjukhuset intagna eller därifrån utskrivna i personliga och ekonomiska angelägenheter.

Hjälperksamheten handhaves enligt sinnessjukstadgans 94 § av en vid sjukhuset anställd överläkare (*hjelperksamhetsläkaren*), med biträde dels, där det erfordras, av annan vid sjukhuset anställd läkare, dels ock av en eller flera förestånderskor. Är hjälperksamhetsläkaren ej tillika sjukhuschef, skall verksamheten stå under sjukhuschefens inseende. Nämnda läkare skola dels i den omfattning, som av medicinalstyrelsen betämmas, vid mottagningar å en särskild hjälperbyrå, dels ock under förekommande resor kostnadsfritt tillhandagå allmänheten i de hänseenden, som i 93 § här ovan blivit särskilt angivna. Vid dylika mottagningar är förestånderskan skyldig att biträda läkaren.

Revisorerna hava införskaffat uppgifter under förmedling av medicinalstyrelsen rörande hjälperksamhetens omfattning och arbetsformer vid skilda sjukhus samt i fråga om dess betydelse ur såväl medicinska som ekonomiska synpunkter. Avsikten därmed har varit att närmare få belyst det praktiska värdet av denna enligt riksdagens beslut försöksvis anordnade verksamhet. Därjämte hava revisorerna samtidigt begärt yttranden i ämnet från vederbörande hjälperksamhetsläkare och förestånderskor innehållande jämväl önskemål beträffande verksamhetens fortsatta utveckling, ävensom uppgift om möjligheterna att genom hjälperksamheten åstadkomma ett effektivare utnyttjande av förefintliga platser vid statens sinnessjukhus.

I de inkomna yttrandena framhålles allmänt — meddela revisorerna — att genom hjälperksamhetens personliga kännedom om de vårdsökande sjuka kunnat för intagning på sinnessjukhus utväljas de mest svårskötta fallen och sådana fall, där utsikterna till gynnsamma behandlingsresultat

varit störst. Vidare understrykes, att den hjälp, som hjälpverksamheten kan giva de från sinnessjukhus utskrivna i ekonomiska och sociala ting i samband med utskrivningen och därefter, möjliggör en tidigare utskrivning än eljest. Allmänt vitsordas även betydelsen av den kostnadsfria rådgivningen och hjälp, som hjälpverksamheten lämnar kommunala myndigheter och enskilda, och den kontakt, som därigenom uppehålls mellan sinnessjukhusen och folket ute i bygderna.

Av de olika sjukhusens till revisorerna lämnade uppgifter framgår, att samtliga kostnader för hjälpverksamheten under budgetåret 1938/39 uppgått till ungefär 150,000 kronor.

Revisorerna hava avslutat sin redogörelse med följande uttalande.

Den översikt över den vid statens sinnessjukhus anordnade hjälpverksamheten, som erhålles genom de av revisorerna infordrade uppgifterna, synes revisorerna visa, att denna från början som försöksverksamhet betecknade gren av den statliga sinnessjukvården varit väl ägnad att tillgodose de intressen, som härmed avsetts, i det den underlättat vården av de psykiskt sjuka ur såväl medicinsk som social synpunkt, samtidigt som den kunnat bidra till ett ändamålsenligt utnyttjande av befintliga vårdplatser och därigenom jämväl främja ett ur ekonomisk synpunkt rationellt utnyttjande av sinnessjukvårdens resurser. De hittills vunna erfarenheterna synas revisorerna tala för, att en fortsatt utveckling av verksamheten kommer att visa sig gagnelig. Härigenom torde även — i samband med den utveckling av sinnessjukvården på andra områden, som må vara erforderlig — de allmänt kända svårigheter, som beredande av lämplig vård åt vissa sinnessjuka nu innebär för de kommunala myndigheterna, kunna i väsentlig mån minskas. De inkomna yttrandena från hjälpverksamhetsläkarna synas även giva vid handen, att platserna på sinnessjukhusen kunna effektivare utnyttjas, om en utveckling sker av den nu anordnade hjälpverksamheten vid sjukhusen, en sak som ej torde vara utan betydelse, då det gäller bedömandet av platsbehovet för framtiden. De önskemål, som framförts angående vissa kompletteringar i fråga om hjälpverksamheten, särskilt i form av möjlighet för däri anställd personal att mera odelat få ägna sig åt dessa speciella vårduppgifter, synas revisorerna därför vara förtjänta av att bliva i lämpligt sammanhang beaktade. Vidare torde ett underlättande av verksamheten i dess uppgift att bistå de sjuka i ekonomiska angelägenheter — särskilt ifråga om bidrag till självhjälp genom ordnandet av arbetsmöjligheter — i form av vissa medel till hjälpverksamhetens förfogande, kunna visa sig värdefullt ur både social och medicinsk synpunkt.

Revisorerna hava ansett det äga intresse för riksdagen att erfara huru denna verksamhet vid sinnessjukhusen utvecklats och hava därför i sin berättelse velat lämna denna redogörelse.

Utskottet.

Av den verkställda utredningen synes det utskottet framgå, att en fortsatt utveckling av den vid statens sinnessjukhus anordnade hjälpverksamheten, vilken från början betecknats såsom en försöksverksamhet, varit ägnad att underlätta vården av de psykiskt sjuka ur såväl medicinsk som social synpunkt samtidigt som ett ur ekonomisk synpunkt rationellt utnyttjande av sinnessjukvårdens resurser, särskilt i fråga om befintliga vårdplatser, visat sig möjligt. Utskottet är i likhet med revisorerna av den uppfattningen,

att den anordnade hjälpverksamheten bör kunna leda till ett effektivare utnyttjande av platserna på sinnessjukhusen, något som icke torde vara utan betydelse då det gäller bedömandet av platsbehovet i framtiden. För de kommunala myndigheterna böra också åtskilliga nu förefintliga svårigheter kunna minskas.

Utskottet håller i likhet med revisorerna före, att särskilt intresse bör ägnas frågan om bidrag till självhjälp genom ordnandet av arbetsmöjligheter, samt att ytterligare åtgärder för vinnande av detta ändamål böra vidtagas, varigenom de möjligheter, som hjälpverksamheten giver, torde kunna fullt ut tagas i anspråk. Emellertid anser sig utskottet kunna förutsätta, att medicinalstyrelsen på lämpligt sätt och vid lämplig tidpunkt upptager till behandling de frågor, avseende hjälpverksamhetens effektivisering, som av revisorerna gjorts till föremål för undersökning. Vid sådant förhållande har utskottet nu allenast velat vad sålunda förekommit för riksdagen

omförmåla.

7:o) **Vissa upphandlingsärenden.** Under socialdepartementet, § 9, hava revisorerna behandlat visst upphandlingsärende vid statens arbetslöshetskommission (Del I, sid. 52 och 53).

Enligt § 17 i förordningen den 16 januari 1920 angående upphandling och arbeten för statens behov samt försäljning av staten tillhörig lös egendom skall infordrande av anbud å gods för upphandling och å arbete ske genom offentlig kungörelse. I § 18 av samma förordning är vidare föreskrivet, att anbud i stället för genom offentlig kungörelse får infordras genom särskilda skrivelser, när endast ett begränsat antal leverantörer eller entreprenörer anses förfoga över den insikt eller yrkesskicklighet eller de hjälpmedel, som erfordras för avtalets behöriga fullgörande eller finnas äga den pålitlighet, som lämnar garanti för ett sådant fullgörande.

Vid sin granskning av statens arbetslöshetskommissions protokoll den 14 juni 1939 rörande inköp av cementrör m. m. till arbetsplatsen nr 775 Twingvägen, Alnaryd, Blekinge, hava revisorerna observerat, att platsledaren den 30 mars 1939 infordrat offert å vissa cementvaror från sex olika företag, att fem av dem inkommit med anbud, dagtecknade den 24 mars, den 14 april, den 19 april, den 5 maj resp. den 10 maj 1939, att någon dag ej utsatts, då anbuden skulle vara ingivna, att protokoll vid anbudets öppnande, såvitt revisorerna kunnat finna, ej förts och att ej heller tre man närvarit vid öppnandet.

Revisorerna hava uttalat följande.

Entreprenadförordningen åsyftar å ena sidan att garanti skall vinnas för att billigast möjliga priser skola kunna ernås och å andra sidan att varje leverantör skall i vederbörlig ordning beredas tillfälle att — om han så önskar — leverera varor till det allmänna. En uraktlåtenhet att genom allmän kungörelse infordra anbud kan lätteligen medföra — förutom alltför höga priser — gynnandet av vissa firmor. Det är därför av största vikt,

att de för entreprenadförfarandet föreskrivna formerna noggrant iakttagas. Så har uppenbarligen ej skett i det fall, som ovan relaterats. Sålunda har exempelvis någon viss dag för inlämnandet av anbudet icke angivits och brytandet av anbudet har ej vederbörligen kontrollerats. Härigenom har uppstått möjlighet för arbetsledaren att successivt taga del av anbudet med de konsekvenser, som detta kunnat medföra. Huruvida arbetsledaren också begagnat sig av nyssberörda möjlighet är emellertid icke möjligt att på grundval av tillgängliga handlingar bedöma. Tillvägagångssättet vid entreprenadfrågans behandling kan i varje fall icke försvaras. Belysande härutinnan är, bland annat, det faktum, att en av de anbudsgivande firmorna inkommit med sitt anbud redan sex dagar innan platsledaren officiellt infordrat offert från firman ifråga.

Revisorerna finna det vid ifrågavarande inköp tillämpade förfaringsättet synnerligen anmärkningsvärt.

Yttranden hava avgivits av *statens arbetslöshetskommission*, som bifogat en å dess tekniska avdelning utarbetad promemoria, samt av *statskontoret* och *riksräkenskapsverket*. (Del II, sid. 129—134.)

Av promemorian framgår, bland annat, att offerterna förvarats öppnade i arbetsplatsens kassaskåp till dess de den 10 maj 1939 öppnats av platsledaren i närvaro av vägmästaren samt att protokoll förts vid anbudens öppnande.

Statskontoret, som vid avgivande av sitt utlåtande under hand erhållit del av kommissionens förklaring och den därvid fogade promemorian, har yttrat, bland annat, följande.

På grund av den av arbetslöshetskommissionen sålunda förebragta utredningen synes ådagalagt, att vissa felaktigheter begåtts i fråga om handläggningen av förevarande upphandlingsärende. Statskontoret vill för sin del till förebyggande av en upprepning härav förorda, att leveransanbud även i sådana fall, då deras infordrande anförtratts åt platsledare, insändas direkt till kommissionen och brytas hos denna. Garanti skulle på detta sätt vinnas för att de beträffande öppningsförfarandet föreskrivna formerna bleve vederbörligen iakttagna och kommissionen omedelbart erhöle kännedom, om vid infordrandet angivits tid för anbudens avlämnande och i övrigt tillämpats i upphandlingsförordningen med avseende å anbudsinfordrande givna bestämmelser.

Utskottet.

Utskottet vill erinra därom, att riksdagens revisorer vid upprepade tillfällen under gångna år funnit skäl föreligga till anmärkning mot skilda myndigheters sätt att förfara i upphandlingsärenden. Utredningen i nu föreliggande fråga giver vid handen, att — även om revisorernas anmärkningar i vissa stycken få anses förklarade genom vad myndigheterna i ärendet anfört — de erinringar som tidigare gjorts från revisorernas sida för åstadkommande av en riktig tillämpning av upphandlingsförordningens bestämmelser, icke på alla håll fått avsedd verkan. I anledning härav ifrågasätter utskottet, som i likhet med revisorerna finner det vara av största vikt att sagda bestämmelser noggrant iakttagas, huruvida icke särskilda åtgärder i angivna syfte böra vidtagas. Vad angår de ärenden, som handläggas av arbetsmarknadskommissionen (tidigare arbetslöshetskommissionen) underordnade myndigheter, synes det av statskontoret framställda förslaget böra närmare prövas.

Utskottet får hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande de synpunkter, utskottet givit uttryck åt beträffande upphandlingsförordningens tillämpning.

8:o) **Mark- och stadsplaneförhandlingarna mellan kronan och Stockholms stad.** Under kommunikationsdepartementet, § 14, hava revisorerna framställt vissa erinringar avseende mark- och stadsplaneförhandlingarna mellan kronan och Stockholms stad (Del I, sid. 61—72).

1925 års riksdag anhöll i skrivelse nr 264, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att få då svävande frågor rörande äganderätten till och användningen av kronans inom Stockholms stads område belägna markområden definitivt lösta och för att åstadkomma en revision av gällande avtal och uppgörelser av ekonomisk innebörd mellan kronan och staden, i den mån en sådan revision efter närmare utredning befunnes ur kronans intressesynpunkt vara önskvärd. I anledning av denna framställning tillsatte Kungl. Maj:t den 12 juni 1925 en särskild kommission — kronans fastighetskommission av år 1925 — vars uppgifter senare övertogs av djurgårdskommissionen.

Revisorerna hava framhållit, att riksdagen tagit initiativ även ifråga om djurgårdskommissionens sammansättning och organisation. Sålunda har 1936 års riksdag anhållit om förslag från Kungl. Maj:t om vissa förändringar i dessa avseenden. Ett av Kungl. Maj:t i anledning härav framlagt dylikt förslag blev sedermera godkänt av 1937 års riksdag.

Den 31 mars 1939 tillsatte Kungl. Maj:t på förslag av Stockholms stadskollegium en särskild kommission med närmaste uppgift, att efter en allmän inventering av mellan staten och staden föreliggande markfrågor undersöka möjligheterna att åvägabringa en plan för lösning av de svävande markfrågorna, på vars grundval de aktuella spörsmålen kunna vinna en så snabb lösning som möjligt utan att sammanhanget med den på längre sikt lagda planen brytes.

Kommissionen skulle bestå av, förutom överståthållaren såsom ordförande, två representanter för kronan och två för staden.

Revisorerna hava i ämnet uttalat följande.

På sätt framgår av det anförda har genom statsmakternas gemensamma beslut och i anslutning till de initiativ och direktiv, som riksdagen framfört, på sin tid upprättats ett särskilt statligt organ — kronans fastighetskommission av år 1925, vilkens uppgifter numera övertagits av djurgårdskommissionen — för dels översikt över alla statliga markfrågor rörande Stockholm och dess omgivningar, dels ock förhandlingar med Stockholms stad i mark- och därmed sammanhängande stadsplane- samt exploateringsfrågor. Genom att behandlingen av dessa frågor samlats hos ett enda organ, har vunnits den av riksdagen redan 1925 såsom önskvärd framhållna garantien för en enhetlig behandling av dessa frågor och detta organ har förvärvat

speciell erfarenhet och kunnat samla ett avsevärt utredningsmaterial inom området.

Av redogörelsen framgår vidare, att detta organ, djurgårdskommissionen, som med hänsyn till initiativet vid dess tillsättande och organisationen därav i särskild grad blivit anknutet till riksdagen, tillsammans med stadens vederbörande förhandlingsorgan genomfört ett flertal avtal mellan kronan och staden, vilka godkänts av såväl statsmakterna som Stockholms stad. Åtskilliga av dessa avtal äro av synnerligen betydande ekonomisk omfattning.

I enlighet med vad djurgårdskommissionen meddelat i sin senaste arbetsredogörelse, har kommissionen i samråd med stadens förhandlingsdelegerade avsett att, sedan övriga mark- och stadsplanefrågor nu bringats till slutlig lösning, koncentrera sig på de två återstående uppgifter, vilka riksdagen vid upprepade tillfällen framhållit borde snarast möjligt slutföras, nämligen stadsplaneläggningen av ovan angivna ytterligare delar av Ladugårdsgärdet samt regleringen av kronans och stadens svävande markmellanhanden m. m. Såväl inom kommissionen som å stadens sida hava vidlyftiga förarbeten fullgjorts för dessa båda frågors slutliga avgörande.

På sätt likaledes ovan refererats har emellertid numera för behandling av frågor rörande kronan och Stockholms stad tillsatts ytterligare en kommission, som antagit benämningen 1939 års markkommission. I för denna nya kommission utfärdad instruktion saknas gränsdragning mellan å ena sidan de uppgifter djurgårdskommissionen instruktionsenligt skall fullfölja och å andra sidan den tillsatta markkommissionens arbetsuppgifter. Härigenom har uppkommit en oklarhet om de båda kommissionernas kompetens, som icke kan vara till fördel för statens intressen. Det av riksdagen uttalade önskemålet, att berörda ärenden från statens sida böra handläggas enhetligt, synes genom markkommissionens tillkomst hava blivit åsidosatt.

Enligt vad revisorerna erfarit har inom 1939 års markkommission ifrågasatts, att det av djurgårdskommissionen i enlighet med statsmakternas direktiv bedrivna arbetet rörande stadsplaneläggning skulle undanskjutas på obestämd tid i avbidan på utredning — genom 1939 års markkommissions försorg — om undantagande från bebyggelse av sådan ej ännu exploaterad mark å Ladugårdsgärdet, som ej erfordrades för statliga byggnadsändamål, preliminärt angiven till cirka 300,000 kvadratmeter, eller kommunala anläggningar, preliminärt angiven till cirka 280,000 kvadratmeter. För den händelse 1939 års markkommission skulle själv få avgöra, vilka markm. fl. frågor den skulle äga upptaga kunde markkommissionen komma att övertaga även de av djurgårdskommissionen nu utövade allmänna funktioner såsom kronans förhandlingsorgan med Stockholms stad.

Den redogörelse, som ovan lämnats rörande hittills uppnådda resultat i fråga om överenskommelser på detta område, torde icke utvisa behov av något nytt förhandlingsorgan för kronan. Med hänsyn härtill och till sättet för djurgårdskommissionens tillkomst och till formerna för lämnandet av direktiven för kommissionens arbete, bör icke, utan riksdagens hörande, ske någon ändring, i vad statsmakterna i detta ämne enats om och som för närvarande gäller.

Med hänsyn till denna frågas synnerliga betydelse hava revisorerna ansett sig förpliktigade att för riksdagen anmäla vad här förekommit.

Yttranden hava avgivits av *djurgårdskommissionen* den 18 januari 1940 och av *1939 års markkommission* den 19 i samma månad.

Utskottet har beaktat vad revisorerna under förevarande paragraf anfört och finner i likhet med revisorerna att det för åstadkommande av en enhetlig handläggning av här ifrågasvarande ärenden är önskvärt, att ärendena anförtros allenast en kommission. Utskottet vill emellertid icke förneka, att praktiska fördelar kunna stå att vinna därest lösningen av vissa särskilda mellan staten och Stockholms stad föreliggande markfrågor anförtros ett organ, som till skillnad från djurgårdskommissionen är sammansatt av ett fåtal representanter från båda de förhandlande parterna. Det synes dock utskottet i så fall vara ofrånkomligt, att en gränsdragning kommer till stånd mellan kommissionernas uppgifter och kompetensområden.

Utskottet.

Utskottet får hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande vad utskottet anfört rörande mark- och stadsplaneförhandlingarna mellan kronan och Stockholms stad.

9:o) **Kronans exploateringsverksamhet i Stockholm. Gatubelägningsarbeten vid denna verksamhet.** Under kommunikationsdepartementet, § 15, hava revisorerna till behandling upptagit vissa frågor rörande kronans exploateringsverksamhet i Stockholm (Del I, sid. 73—76).

I den redan fastställda planen för Ladugårdsgärdets utbyggande hava för offentliga byggnader upptagits områden om tillhoppa cirka 425,000 kvadratmeter. Enligt gällande avtal med staden äger kronan påfordra sådan ändring av stadsplanen, att ifrågasvarande områden kunna disponeras för bostadsbebyggelse och försäljas. Även om kronan kommer att använda sig av nyssnämnda möjlighet i viss utsträckning, torde en stor del av den redan stadsplanelagda marken komma att disponeras för statliga byggnadsändamål, eventuellt i viss mån även kommunala.

Revisorerna framhålla i detta sammanhang, att de under § 14 i sin berättelse omnämnt, att vid vissa preliminära utredningar inom byggnadsstyrelsen och inom Stockholms stads förvaltning ifrågasatts, att därjämte å de ännu icke stadsplanelagda delarna av Ladugårdsgärdet avsevärda områden skulle reserveras för att framdeles tagas i anspråk för statliga ändamål — cirka 300,000 kvadratmeter, däri inräknat visst område för den redan av statsmakterna beslutade nybyggnaden för vissa marina myndigheter — samt för kommunala ändamål cirka 280,000 kvadratmeter.

Under de senaste åren hava förelagts riksdagen vissa förslag om förläggning av militära institutioner till Ladugårdsgärdet. Sålunda föreslog Kungl. Maj:t i propositionen nr 315 till 1938 års riksdag förläggning av byggnader för marinens och flygvapnets ledande organ m. m. till vissa områden norr om respektive söder om Valhallavägen och i propositionen nr 154 till 1939 års riksdag förläggning av nybyggnad för de militära högskolorna till visst

område norr om Valhallavägen. Förslagen godkändes av riksdagen, som därjämte anvisade anslag för byggena i fråga.

Efter en redogörelse för sin undersökning av tomtfrågan beträffande det enda hittills för viss institution bestämda tomtområdet å Ladugårdsgärdet, nämligen tomtområdet för marinens nybyggnad, hava revisorerna anfört följande.

Vid bestämmandet av tomtområde för viss statlig institution böra givetvis alla förhandenvarande omständigheter tagas i betraktande. Sålunda bör exempelvis beaktas huruvida institutionen med hänsyn till sin verksamhet, lokalisering av underordnade, överordnade eller ock samhöriga förvaltningsgrenar ävensom allmänhetens berättigade krav bör förläggas å område relativt centralt i staden eller om en placering i stadens mera avlägset belägna delar kan anses lämplig. Vidare bör hänsyn tagas till de ekonomiska konsekvenserna av institutionens förläggande till det ena eller andra området, varvid tomtkostnaderna i de olika fallen böra fullständigt utredas. Såsom skedde vid bestämmandet av plats för Karolinska institutet och sjukhuset böra också noggrant undersökas olika möjligheter för utnyttjande av kronans egen mark för ändamålet så att, i den mån så låter sig göra, i första hand billigare mark tages i anspråk, medan den mark, som i följd av sin belägenhet är mera dyrbar och på grund av sin lämplighet i övrigt av statsmakterna avsetts för exploatering genom tomtförsäljning, icke utan vägande skäl tages i anspråk för andra ändamål.

Det är emellertid även av vikt att utbyggnaden av den statliga institutionen sker med iakttagande av nödig sparsamhet ifråga om dispositionen av tomtmark. Belysande härvidlag torde få anses vara vad ovan anförts rörande den marina nybyggnaden å Ladugårdsgärdet. Tomtområdet har utnyttjats endast i mycket ringa omfattning, byggnaderna ligga glest kringsspridda och hava erhållit en höjd av allenast 3 å 4 våningar. Därigenom har tomtkostnaden per eldstad blivit så hög som cirka 7,700 kronor, eller till och med mer än vad ovan angivna fastighetskomplex med läge vid Kungsträdgården skulle hava betingat. Framhållas må därjämte ifråga om proportionen mellan tomtvärde och byggnadsvärde att, på sätt framgår av det ovan anförda, värdet å tomtområdet ifråga, för närvarande beräknat med hänsyn till bebyggelse för bostadsändamål, utgör cirka 4,650,000 kronor, medan kostnaden för den till uppförande därå avsedda byggnaden uppgår till 2,400,000 kronor.

Ett ianspråktagande av Ladugårdsgärdesmarken för offentliga byggnader i sådan omfattning, som ytterligare ifrågasattes i de på 1939 års markkommissions initiativ gjorda preliminära utredningarna inom den statliga förvaltningen samt Stockholms stads förvaltning, måste väcka starka betänkligheter. Revisorerna finna sig icke övertygade om nödvändigheten att där förlägga ett så stort antal statliga institutioner, varom här är fråga. Förutom att det enligt revisorernas mening ur säkerhetssynpunkt alltid måste anses mindre lämpligt att på ett enda område sammanföra ett så stort antal offentliga byggnader, vilja revisorerna beträffande Ladugårdsgärdet särskilt framhålla, att statsmakterna tidigare beräknat kunna för försvars m. fl. ändamål disponera därifrån inflytande försäljningsmedel till mycket betydande belopp. Revisorerna anse även, att starka erinringar kunna göras mot att, såsom i förevarande fall och nu under föreliggande omständigheter skett, mark i så stor omfattning reserveras för allmänna ändamål, innan densamma intagits i stadsplan. Det synes revisorerna angeläget, att dylika reservationer icke komma till stånd utan riksdagens medverkan.

I detta sammanhang vilja revisorerna också starkt understryka, att Stockholms stads i nästföregående paragraf omförmälda förslag om friläggande och avsättande för kommunala ändamål av områden, vilka i köpeskilling skulle betinga högst betydande belopp, icke längre får tillåtas stå hindrande i vägen för den avsedda stadsplaneringen och exploateringen av ytterligare delar av Ladugårdsgärdet. Riksdagen har tidigare vid upprepade tillfällen framhållit angelägenheten av att härvidlag komma till ett snabbt resultat. Ytterligare uppskov torde nu icke böra medgivas, utan synes, därest hinder mot det avsedda intagandet av ytterligare områden i stadsplan och exploateringen av densamma, fortfarande skulle möta från stadens sida, böra tagas under övervägande vilka åtgärder, som i dylikt fall böra vidtagas.

Slutligen vilja revisorerna ifråga om exploateringen av Marieberg-Konradsbergsområdena framhålla önskvärdheten av att i möjligaste mån de hinder undanröjas, vilka nu möta för sagda exploatering. I sådant syfte torde böra tillses, att sådana anslag upptagas i riksstaten, som utgöra en förut-sättning för att de nuvarande institutionerna å Marieberg-Konradsberg snarast möjligt skola kunna förflyttas därifrån.

Revisorerna vilja i det sammanhanget framhålla betydelsen av att den åt djurgårdskommissionen uppdragna exploateringsverksamheten snarast möjligt kan igångsättas och därefter i lämplig ordning och omfattning fullföljas på såväl Marieberg-Konradsbergsområdena som Johanneshov-Kvarnängsområdena samt å ytterligare delar av Ladugårdsgärdet, något som är av betydelse ej blott med hänsyn till behovet för statsverket av blivande försäljningsmedel utan jämväl på grund av de avsevärda arbetsmöjligheter, som därigenom beredas och avse produktiva ändamål.

Yttranden hava avgivits av *byggnadsstyrelsen* den 5 januari 1940 och av *djurgårdskommissionen* den 18 i samma månad.

Under § 16 i sin berättelse hava revisorerna vidare lämnat vissa uppgifter rörande gatubeläggningsarbeten vid kronans exploateringsverksamhet i Stockholm (Del I, sid. 77 och 78).

Vid denna verksamhet har för gatornas ytbeläggning i körbanorna använts delvis gatsten och delvis asfalt. Med hänsyn till att riksdagen beviljat anslag till avsevärda belopp till stenindustrierna hava revisorerna ansett det vara av intresse att närmare taga del av vissa ekonomiska resultat rörande utförda beläggningsarbeten vid exploateringsverksamheten.

En jämförelse mellan djurgårdskommissionens kostnader för smågatstensbeläggning och nyssnämnda högvärdiga asfaltbeläggning utvisar enligt revisorernas redogörelse följande. Kostnaderna för underbädd — utförd med ett cirka 30 centimeter tjockt bärlager av packsten — och för erforderlig underberedning före ytbeläggnings utförande äro lika, oavsett vilket beläggningsmaterial som väljes. Efter infordrande av anbud år 1937 erbjödo sig fem firmor samt Stockholms stads gatukontor att i fullt färdigt skick med två års garantitid utföra ifrågavarande asfaltbeläggning för ett pris av mellan 9 kronor 15 öre och 9 kronor 40 öre per kvadratmeter. Under samma år uppingo kostnaderna för fullt färdig smågatstensbeläggning inklusive inköp av gatsten och två års garantitid till mellan 9 kronor 50 öre och 9 kronor 70 öre per kvadratmeter. Smågatstenen hade inköpts i öppna

marknaden för ett genomsnittspris av 5 kronor 17 öre per kvadratmeter fritt över reling vid Strandvägskajen i Stockholm.

Under den ansvarstid av två år, som djurgårdskommissionen enligt avtal iklätt sig gentemot Stockholms stad, innan gatorna definitivt överlämnas till staden för framtida vård och underhåll, hava hitintills obetydliga kostnader för efterjusteringar åsamkats kronan beträffande utförda smågatstensbeläggningar jämfört med motsvarande kostnader för asfaltbeläggningar. Efterjusteringarna i båda fallen hava främst orsakats av mindre sättningar i undergrunden beroende på att beläggningsarbetena i regel inom bostadsområden måste komma till utförande omedelbart efter byggnadernas färdigställande och sålunda innan undergrunden ännu hunnit stabilisera sig.

Under åren 1933—1937 har djurgårdskommissionen utfört smågatstensbeläggningar å en sammanlagd areal av 39,900 kvadratmeter för en kostnad av 379,000 kronor motsvarande cirka 9 kronor 50 öre för kvadratmeter. Utgifterna för reparationer hava uppgått till 2,600 kronor, utgörande 0.7 procent av totalkostnaden för ifrågavarande smågatstensbeläggning. Beläggning med gjutasfalt jämförbar med smågatstensbeläggning utfördes av kommissionen under åren 1937 och 1938 å en areal av 1,900 kvadratmeter för en kostnad av cirka 17,000 kronor motsvarande cirka 9 kronor för kvadratmeter. Reparationer för sättning av undergrunden hava kostat sammanlagt 1,700 kronor d. v. s. 10 procent av totalkostnaden för samma beläggning.

Utskottet. Utskottet — som här velat erinra om den under exploateringsverksamheten vunna erfarenhet om olika gatubeläggingsmaterial, som revisorerna under § 16 lämnat en redogörelse för — har beaktat vad revisorerna under § 15 anfört. I nuvarande läge vill utskottet inskränka sig till att framhålla, att exploateringen av här ifrågavarande områden bör bedrivas enligt gällande exploateringsplan, som icke bör ändras utan riksdagens medverkan.

Vad i ärendet förekommit har utskottet funnit vara av den betydelse, att utskottet velat detsamma för riksdagen

omförmäla.

10:o) **Missförhållanden i Vilhelmina vägdistrikt.** Under kommunikationsdepartementet, § 25, hava revisorerna påtalat vissa missförhållanden i Vilhelmina vägdistrikt (Del I, sid. 94—96).

Revisorerna upplysa, att byggandet av ödebygdsvägen Kultsjöluspen—Grytsjön beräknats vid planläggningen skola kosta 68,700 kronor, men att kostnaderna vid 1938 års utgång, innan företaget ännu slutförts, uppgått till nära 88,000 kronor. Den verkliga orsaken till kostnadsökningen vore uppenbarligen, att arbetsledaren icke varit vuxen att leda ett vägbyggnadsarbete av denna storleksordning.

Revisorerna anmärka i övrigt på felaktigheter, som begåtts av vägstyrel-

sen och vägmästaren P., beträffande vilka här torde få hänvisas till berättelsen. Revisorerna hava i ärendet gjort följande uttalande.

Här berörda förhållanden utgöra allenast en exemplifiering av de missförhållanden, revisorerna kunnat iakttaga vid granskningen av Vilhelmina vägdistrikts protokoll och räkenskaper. I likhet med riksdagens år 1938 församlade revisorer hava även innevarande års revisorer erhållit det allmänna intrycket av förvaltningen i vägdistriktet, att mycket brustit i förutseende och i övervakningen av förekommande vägarbeten samt att vägstyrelsens åtgärder i åtskilliga hänseenden icke varit präglade av den omdömesgillhet, som man haft rätt att kräva. Vad beträffar fallet P. framgår icke av protokollet, att vägstyrelsen ifrågasatt P:s entledigande från sin vägmästarbefattning. Av vad som förevarit synes det revisorerna hava varit den naturliga åtgärden, att vägstyrelsen ersatt P. med fullt kompetent och pålitlig person för fullgörande av tjänsten såsom vägmästare.

Vad revisorerna sålunda två år å rad kunnat konstatera, finna de synnerligen anmärkningsvärt.

Yttranden hava avgivits av *länsstyrelsen i Västerbottens län*, som bifogat yttranden från vägstyrelsen, vägingenjören i länet ävensom en skrift från vissa av vägdistriktets revisorer (Del II, sid. 147—151). Länsstyrelsen har uttalat bland annat, att då revisorernas uppfattning rörande önskvärdheten av P:s avlägsnande från vägmästarbefattningen delades av länsstyrelsen, framställning komme att göras till vägstyrelsen om skyndsamma åtgärder för hans ersättande med kompetent person.

Utskottet vill erinra om att riksdagens år 1938 församlade revisorer rikttat åtskilliga anmärkningar mot förvaltningen inom Vilhelmina vägdistrikt och att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i anledning härav yttrat, att de till frågan om de höga underhållskostnaderna inom distriktet hörande förhållandena redan vore föremål för en allsidig utredning inom styrelsen. I anledning härav fann statsutskottet vid 1939 års riksdag förhållandena icke för det dåvarande påkalla någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet.

De av revisorerna under förevarande paragraf framställda anmärkningarna finner utskottet vara av allvarlig natur. Med anledning av det av länsstyrelsen i Västerbottens län avgivna yttrandet synes emellertid vara att förvänta, att erforderliga åtgärder vidtagas utan särskilt åtgörande från riksdagens sida.

Vad i ärendet förekommit har utskottet velat för riksdagen

omförmåla.

11:o) Vissa iakttagelser angående restförda utskylder samt indrivning av desamma. Indrivning av utskylder i Norrbottens län. Under finansdepartementet, § 28, hava revisorerna framställt erinringar beträffande indrivningen av restförda utskylder och påkallat direkta åtgärder från riksdagens sida för vinnande av rättelse på detta område (Del I, sid. 100—119).

Vidare hava revisorerna i § 29 av sin berättelse framställt vissa särskilda anmärkningar beträffande indrivningen av utskylder i Norrbottens län (Del I, sid. 119—122).

Yttranden hava avgivits av *riksräkenskapsverket* och *länsstyrelsen i Norrbottens län*, vilken infortrat yttranden av magistrater och landsfiskaler inom länet (Del II, sid. 153—163).

Utskottet. Beträffande dessa ärenden har utskottet redan i sitt utlåtande nr 47 yttrat sig, och riksdagen har också i skrivelse nr 71 begärt skyndsamma åtgärder och förslag redan till innevarande års riksdag för effektivisering av skattekontrollen m. m. Härom har utskottet velat nu

erinra.

12:o) **Införsel i avlöning, som utgår i form av provision.** Under finansdepartementet, § 30, hava revisorerna behandlat frågan om införsel kan meddelas i avlöning, som utgår i form av provision (Del I, sid. 123—126).

Revisorerna hava förebragt utredning rörande ett fall, i vilket en handelsresande erhållit avkortning av kronoutskylder för ett flertal år utan att försök gjorts att indriva utskylderna genom införsel i dennes inkomst av provision å försålda varor.

Enligt vad revisorerna inhämtat har lagstadgandet om införsel i avlöning varit föremål för olika tillämpning på skilda håll. Medan vissa utmätningsmän, såsom i ovanstående fall skett, icke ansett stadgandet medgiva beviljande av införsel i avlöning, som utgår i form av provision, har en motsatt uppfattning gjort sig gällande hos utmätningsmyndigheterna på andra håll.

Efter en redogörelse av ett av Göta hovrätt avdömt mål, i vilket införsel meddelats jämväl i provision, hava revisorerna anfört, bland annat, följande.

Såsom ovan anförts har i införsellagen begreppet »avlöning» blivit föremål för olika tolkning. Enligt revisorernas uppfattning utgör emellertid provision avlöning enligt lagens mening — vilket jämväl framgår av Göta hovrätts ovan åberopade utslag — och bör, såvitt revisorerna kunna finna, sålunda kunna bli föremål för införsel. Ehuru revisorerna icke vilja förneka, att det i vissa fall kan uppstå svårigheter vid beviljande av införsel i sådan avlöning, särskilt då den skattskyldige äger direkt tillgodogöra sig avtalad provision genom att uppbära viss del av likvid i anledning av genom hans förmedling slutna avtal, måste det dock enligt revisorernas mening framstå såsom mindre tilltalande för rättskänslan, att, såsom i föreliggande fall ägt rum, en skattskyldig, vilken uppburit provision direkt hos arbetsgivaren, kunnat år efter år undandraga det allmänna skatter till väsentliga belopp på grund av att införselinstitutet icke ansetts kunna komma till användning. Med hänsyn till de olika uppfattningar som gjort sig gällande i fråga om möjligheten att bevilja införsel i avlöning, som utgår i form av provision, synes det revisorerna angeläget, att stadgandets riktiga innebörd på lämpligt sätt bringas till utmätningsmyndigheternas kännedom.

Yttranden hava avgivits av *statskontoret* och *riksräkenskapsverket* (Del II, sid. 163—166), varvid sistnämnda ämbetsverk förmått sig hava för avsikt att i anledning av revisorernas uttalande i cirkulärskrivelse till samtliga länsstyrelser erinra om stadgandets riktiga innebörd.

Vad i detta ärende förekommit har utskottet funnit vara av sådan beskaffenhet att utskottet velat detsamma för riksdagen

Utskottet.

omförmåla.

13:o) **Tiden för redovisning av utskylder, erlagda genom införsel.** Under finansdepartementet, § 31, hava revisorerna behandlat gällande bestämmelser rörande den tid, inom vilken utskylder, som erlagts genom införsel, skola redovisas (Del I, sid. 126 och 127).

Enligt bestämmelserna i lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta åligger det arbetsgivare, där utmättningsman så föreskrivit, att å bestämd tid, dock högst en gång i månaden, till utmättningsmannen med posten översända innehållet belopp. Är sådan föreskrift ej meddelad, skall utmättningsmannen hos arbetsgivaren låta lyfta vad som innehållits. Lagen innehåller således väl bestämmelse om att arbetsgivare ej kan åläggas redovisning mer än högst en gång i månaden, men däremot icke någon bestämmelse om, när redovisning senast skall avgivas.

Enligt vad som kommit till revisorernas kännedom har det i åtskilliga fall inträffat, att så lång tid fått förflyta mellan den tidpunkt, då beloppen innehållits, och den, då redovisning ägt rum, att arbetsgivaren under tiden hunnit komma på obestånd och icke längre förmått redovisa de innehållna beloppen. Stat och kommun hava då måst vidkännas förluster, som åtminstone i vissa fall kunnat undgås, ifall tidigare redovisning föreskrivits.

Även i annat hänseende hava olägenheter av försenad redovisning framkommit. Den, som inom kommun har att uppbära eller bokföra kommunalutskylder, skall årligen meddela uppgift å de personer, vilka den 10 juni i avseende å dem påförda utskylder, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, häfta för utskylder för flera än två av dessa år. Då redovisning föreskrivits skola äga rum vid halvårsskiftet, komma de, som visserligen genom införsel erlagt sina utskylder till arbetsgivaren, men för vilka utskylder arbetsgivaren ej redovisat till utmättningsmannen, att bliva upptagna i denna uppgift. De kunna i följd härav bliva upptagna i röstlängden såsom icke röstberättigade vid kommunala val. De, som veta med sig att utskylderna till fullo erlagts, underlåta av förståeliga skäl oftast att granska den framlagda röstlängden och anföra besvär samt gå sin rösträtt förlustiga.

Revisorerna hava därefter gjort följande uttalande.

Enligt revisorernas mening är den ovan nämnda ordningen icke tillfredsställande. Bristerna synas åtminstone delvis kunna avhjälpas, exempelvis därigenom att i lagen om införsel införas bestämmelse att redovisning skall

ske minst en gång i kvartalet och att denna redovisning under årets andra kvartal skall ske senast före den 10 juni.

Yttranden hava avgivits av *statskontoret* och *riksräkenskapsverket* (Del II, sid. 164 och 167). Av statskontorets yttrande framgår, att ämbetsverket delar revisorernas uppfattning, att åtgärder böra vidtagas för säkerställande av en snabbare redovisning av utskylder, som erlagts genom införsel. Därest en föreskrift med detta syfte anses böra inflyta i lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta, torde, enligt statskontorets mening, 11 § nämnda lag böra erhålla sådan ändrad lydelse, att arbetsgivaren förpliktas att å vissa angivna tider, eller oftare, där utmätningsmannen så föreskrivit, dock högst en gång i månaden, till utmätningsmannen med posten översända innehållet belopp.

Riksräkenskapsverket har i sitt yttrande anfört, att redovisning kvartalsvis givetvis skulle minska möjligheterna till förlust i de fall då arbetsgivare kommit på obestånd. En dylik redovisning skulle även underlätta utmätningsmännens kontroll, att arbetsgivaren fullgör sitt åliggande enligt införselbeslutet. Med hänsyn härtill hade riksräkenskapsverket intet att erinra mot förslaget om införandet av en bestämmelse, att redovisning från arbetsgivarens sida skall ske minst en gång i kvartalet. Ämbetsverket ville emellertid förorda, att till nämnda bestämmelse göres det tillägget, att arbetsgivaren, så snart införselbeloppet blivit i sin helhet guld, skall leverera innehållet belopp snarast möjligt och senast under påföljande månad.

Vidkommande revisorernas förslag att arbetsgivarens redovisning under årets andra kvartal skall ske senast före den 10 juni har riksräkenskapsverket anfört, att en dylik bestämmelse icke torde få åsyftad verkan.

Utskottet.

Det är enligt utskottets mening angeläget, att de av revisorerna påtalade bristerna i gällande bestämmelser rörande den tid, inom vilken arbetsgivare skall hava att redovisa på grund av införselbeslut innehållna belopp, snarast bliva avhjälpda. Frågan, på vad sätt detta bör ske, synes emellertid böra bliva föremål för särskild utredning, varvid de av statskontoret och riksräkenskapsverket anförda synpunkterna torde böra beaktas.

Utskottet får under hänvisning till vad sålunda anförts hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning och till riksdagen inkomma med förslag om ändrade bestämmelser i fråga om den tid, inom vilken skola redovisas sådana utskylder, som erlagts genom införsel.

14:o) **Kammarrättens arbetsbalans m. m.** Under finansdepartementet, § 32, hava revisorerna berört frågan om kammarrättens arbetsbalans samt lämnat vissa statistiska uppgifter rörande balansens omfattning vid skilda tillfällen under senare år (Del I, sid. 127—129).

Vidare hava revisorerna under § 33 påpekat fall, då besvär i taxeringsmål för sent insänts till vederbörande besvärinstanser (Del I, sid. 130).

Revisorerna hava i förstnämnda fråga anfört följande.

»Den lämnade redogörelsen utvisar, att de av 1934 och 1936 års riksdagar beslutade ökningarna av antalet assessorstjänster i så måtto lett till åsyftat resultat — ett successivt avarbetande av kammarrättens balans — att antalet avgjorda mål ökats och balansen väsentligt nedgått. Balansen måste dock alltså anses för stor, och därtill kommer, att ett avsevärt antal mål för sitt avgörande kräva en tid, som måste anses alltför lång.

På vad sätt sistnämnda missförhållande snabbt skall kunna undanröjas är en fråga, som för sitt besvarande kräver närmare utredning. Revisorerna hava likväl fått den uppfattningen, att den endast i mindre grad sammanhänger med antalet ledamöter i kammarrätten. Snarare lär den vara att hänföra till vissa brister som sammanhånga med formen och organisationen av arbetet såväl i kammarrätten som hos andra myndigheter, vilka hava att taga befattning med målen, i första hand då länsstyrelserna, vilka stundom synas använda en orimligt lång tid för på dem ankommande åtgärder och vilkas befattningshavare i stor utsträckning också tagas i anspråk hos prövningsnämnderna. I sistnämnda hänseende vilja revisorerna erinra om det av 1938 års revisorer under § 40 i deras berättelse anförda exemplet på förse-
nat insändande av besvär i taxeringsmål från länsstyrelse.

Kammarrätten har i avsevärd utsträckning att avgöra mål, som äro av största ekonomiska betydelse för både de rättssökande och det allmänna, som årligen har att vidkännas betydande räntekostnader å restituerade skattebelopp. På grund härav är det enligt revisorernas mening angeläget, att den redan av 1936 års riksdag begärda utredningen ofördröjligen kommer till stånd. Densamma synes böra omfatta icke blott frågan om organisationen och formen för arbetet i kammarrätten och hos länsstyrelserna, utan även förhållanden utom dessa ämbetsverk, vilka kunna verka fördröjande på processen i kammarrätten.»

I den senare frågan hava revisorerna ifrågasatt åtgärder i en eller annan form för ernående av en snabbare handläggning av taxeringsärenden.

Yttranden i dessa frågor hava avgivits av *kammarrätten* (Del II, sid. 168—175).

Utskottet vill här understryka nödvändigheten av att den redan av 1936 års riksdag begärda utredningen i fråga om kammarrättens organisation och formerna för arbetet med prövningen av taxeringsmål ofördröjligen kommer till stånd. Även om utskottet torde kunna utgå från att, sedan med hänsyn till de svårigheter, som för närvarande på detta område otvivelaktigt äro för handen, behovet av en utredning ånyo understrukits, förslag snabbt kommer att föreläggas riksdagen, har utskottet i allt fall med hänsyn till ärendets stora allmänna betydelse och det dröjsmål, som här ägt rum, ansett sig böra hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t framhålla vikten av att den redan av 1936 års riksdag ifrågasatta utredningen rörande organisationen och formen för arbetet i kammarrätten kommer till stånd samt att denna må omfatta även länsstyrelserna och förhållanden utom dessa ämbetsverk, i den mån dessa förhållanden kunna verka fördröjande på processen i kammarrätten.

15:o) **Tillgodoräkning av icke-ordinarie anställning för uppflyttning i högre löneklass.** Under finansdepartementet, § 35, hava revisorerna behandlat frågan om tillgodoräkning av icke-ordinarie anställning för uppflyttning i högre löneklass (Del I, sid. 139—144).

Revisorerna hava lämnat en redogörelse för de bestämmelser, som sedan år 1920 gällt rörande rätt för den, som tillträder ordinarie befattning, att för löneklassuppflyttning tillgodoräkna tidigare innehavd icke-ordinarie anställning. Även om statskontorets och allmänna civilförvaltningens lönenämnds yttranden samt kammarrättens praxis i spörsmål rörande löneklassuppflyttning lämnar redogörelsen vissa upplysningar.

Revisorerna erinra även om att i de nya avlöningsbestämmelserna, som trätt i kraft från och med den 1 juli 1939, föreskrifterna angående tillgodoräkning av föregående anställning för löneklassuppflyttning i huvudsak uteslutits. Emellertid har i kungörelsen den 15 juni 1939 (nr 274) under rubrik »VII. Föreskrift angående viss begränsning av tidigare löneställnings återverkan efter övergången» stadgats, att sådan ändring av tjänstemannens löneställning före övergången till det nya avlöningsreglementet, som vidtages på grund av yrkande framställt senare än två år efter nämnda övergång, icke skall inverka på tjänstemannens löneställning efter övergången. Där emot har — framhålla revisorerna — icke någon begränsning gjorts i tjänstemannens rätt att med stöd av tidigare gällande tillgodoräkningsregler på framställning erhålla förmånligare löneställning för tiden *före* övergången till det nya avlöningsreglementet. För befattningshavarens löneanspråk rörande tiden *före* övergången gälla alltså de allmänna föreskrifterna om tioårig preskription.

Revisorerna hava i ärendet gjort följande uttalande.

Den år 1922 genomförda ändringen i bestämmelserna om rätt för befattningshavare att för uppflyttning i högre löneklass få tillgodoräkna anställning före tillträdet av ordinarie tjänst innebar en avsevärd skärpning av de tidigare i ämnet gällande föreskrifterna. Under de närmast följande åren efter denna skärpning tillämpades tillgodoräkningsbestämmelserna mycket restriktivt. Under de senaste åren synas dock dessa bestämmelser hava tillämpats på ett sätt, som knappast varit avsett. Sålunda har i stor omfattning tillgodoräknats sådan anställning, som under inga förhållanden skulle hava fått tillgodoräknas enligt de före den 1 juli 1922 gällande bestämmelserna. Enligt vad revisorerna iakttagit har också till följd härav befattningshavare, som förut icke fått eller ens ifrågasatt att få tillgodoräkna icke-ordinarie anställning för uppflyttning i högre löneklass, numera framställt anspråk på dylikt tillgodoräknande. Såsom förut nämnts hava sålunda 1,521

tulltjänstemän, under åberopande av ett år 1936 meddelat kammarrättsutslag angående löneklassuppflyttning, inkommit med framställningar om att generallutstyrelsens alltsedan 1923 meddelade beslut angående deras löneklassplacering måtte ändras i enlighet med den förmånligare tolkning av tillgodoräkningsbestämmelserna, som gjort sig gällande i kammarrättens utslag.

Som förut framhållits äga myndigheterna möjlighet att, därest tvekan uppstår, vända sig till statskontoret med förfrågan angående den rätta tillämpningen av tillgodoräkningsbestämmelserna. De av revisorerna infordrade uppgifterna, i vilken omfattning myndigheterna använt sig av denna möjlighet, utvisa dock, att dylika förfrågningar förekommit i ytterst ringa omfattning, vilket i synnerhet gäller länsstyrelserna. Att myndigheterna i så obetydlig utsträckning inhämtat statskontorets yttrande torde ofta kunna förklaras av den restriktiva ståndpunkt, som statskontoret med rätta intagit i förevarande spörsmål. Den omständigheten att kammarrätten i vissa fall ogillat den uppfattning statskontoret givit uttryck åt i sina yttranden torde också hava bidragit till att myndigheterna icke ansett sig hava anledning att anlita statskontorets sakkunskap på området.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att hos myndigheterna vitt skilda uppfattningar gjort sig gällande beträffande tillämpningen av ifrågavarande tillgodoräkningsbestämmelser. Med all sannolikhet torde man även under de närmaste åren kunna påräkna ett stort antal ansökningar angående rätt att få tillgodoräkna sådan anställning, som förut icke fått tillgodoräknas. För vinnande av enhetlighet och reda på hithörande område vilja revisorerna ifrågasätta, att frågor angående tillgodoräkning enligt före den 1 juli 1939 gällande avlöningsbestämmelser för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, böra avgöras av Kungl. Maj:t.

Vad sålunda förekommit hava revisorerna ansett vara av den synnerliga vikt, att de velat därå fästa riksdagens uppmärksamhet.

Yttranden hava avgivits av *riksräkenskapsverket* och *allmänna lönenämnden*. Vid nämndens utlåtande har fogats ett särskilt yttrande av tre av nämndens ledamöter (Del II, sid. 229—232).

Riksräkenskapsverket har i sitt yttrande omnämnt vissa av revisorerna ej nämnda fall ur kammarrättens praxis i frågor om löneklassplacering och därefter anfört följande.

I likhet med statsrevisorerna anser riksräkenskapsverket det önskvärt att för vinnande av enhetlighet vid tillämpning av ifrågavarande tillgodoräkningsbestämmelser beslutanderätten i dylika frågor återflyttas till Kungl. Maj:t. Då det synes angeläget, att en dylik överflyttning med det snaraste kommer till stånd, vill riksräkenskapsverket förorda utfärdande av föreskrift, att, därest befattningshavare efter utgången av januari månad år 1940 till vederbörande myndighet inkommer med ansökan att jämlikt 11 eller 12 § i avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen den 22 juni 1921 (nr 451) för uppflyttning i löneklass få tillgodoräkna före den 1 juli 1939 fullgjord tjänstgöring, sådan ansökan skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Detsamma bör gälla ifråga om tillgodoräkning enligt de bestämmelser, som — bortsett från avlöningsreglementet för kommunikationsverken — i anslutning till föreskrifterna i kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 367) meddelats för andra befattningshavare i statens tjänst.

Lönenämnden har uttalat, bland annat, följande.

Den av revisorerna lämnade redogörelsen rörande tillämpningen av de ifrågavarande tillgodoräkningsbestämmelserna synes lönenämnden giva vid handen, att dessa under de senaste åren givits en tolkning, som knappast kan anses överensstämma med vad som avsetts vid tillkomsten av desamma. Likaledes framgår av revisorernas redogörelse, att myndigheterna i åtskilliga fall av principiell betydelse givit uttryck åt helt olika uppfattningar rörande bestämmelsernas innebörd. Sålunda har kammarrätten i mål av betydande praktisk räckvidd funnit sig böra frångå den uppfattning, som statskontoret hävdade i utlåtanden, som statskontoret jämlikt föreskrifterna i Kungl. Maj:ts cirkulär den 22 december 1922 haft att avgiva till myndigheternas ledning vid bestämmelsernas tolkning. Sistnämnda förhållande har enligt lönenämndens mening uppenbarligen varit ägnat att motverka en konsekvent och enhetlig tillämpning av tillgodoräkningsbestämmelserna, då vissa myndigheter i överensstämmelse med föreskrifterna i cirkuläret i tveksamma fall inhämtat utlåtande från statskontoret, medan andra myndigheter följt den uppfattning, som kommit till uttryck i kammarrättens utslag.

Med hänsyn till det anförda synas lönenämnden skäl tala för, att särskilda åtgärder vidtagas för åstadkommande av enhetlighet och reda på förevarande område. Den av revisorerna i dylikt syfte ifrågasatta anordningen, att frågor angående tillgodoräkning enligt före den 1 juli 1939 gällande avlöningsbestämmelser för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, böra avgöras av Kungl. Maj:t, synes jämväl lönenämnden vara den utväg, som härvid närmast bör komma i fråga. En dylik åtgärd skulle sålunda innebära en återflyttning till Kungl. Maj:t av den beslutanderätt i tillgodoräkningsfrågor, som genom kungörelsen 1921: 685 delegerades till vederbörande verk eller myndighet. Lönenämnden vill framhålla, att därest den ifrågasatta anordningen anses böra genomföras, jämväl frågor om tillgodoräkning för lärarpersonalen vid statens undervisningsväsende böra avgöras av Kungl. Maj:t.

Utskottet.

Den i ärendet förebragta utredningen giver utskottet vid handen, att särskilda åtgärder äro erforderliga för åstadkommande av en enhetlig tillämpning av bestämmelserna om tillgodoräkning av icke-ordinarie anställning för uppflyttning i högre löneklass. Såsom allmänna lönenämnden framhållit har den omständigheten, att kammarrätten i mål av betydande praktisk räckvidd funnit sig böra frångå den uppfattning, som statskontoret hävdade i utlåtanden, som detta ämbetsverk haft att jämlikt cirkuläret den 22 december 1922 avgiva till myndigheternas ledning vid tolkningen av ifrågavarande bestämmelser, uppenbarligen varit ägnad att motverka en dylik enhetlig tillämpning.

Då de av revisorerna föreslagna åtgärderna synas utskottet vara ändamålsenliga, tillstyrker utskottet, att frågor angående tillgodoräkning enligt före den 1 juli 1939 gällande avlöningsbestämmelser för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den allmänna statsförvaltningen, må avgöras av Kungl. Maj:t. Vid ställningstagande till denna fråga torde jämväl de av riksräkenskapsverket och lönenämnden framställda synpunkterna böra beaktas.

Med hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga omedelbara åtgärder i det av utskottet angivna syftet i fråga om tillgodoräkning av icke-ordinaries anställning för uppflyttning i löneklass.

16:o) **Ersättning till vissa vikarier å landsfiskalstjänster.** Under finansdepartementet, § 38, hava revisorerna behandlat frågan om ersättning till vissa vikarier å landsfiskalstjänster (Del I, sid. 148 och 149).

Enligt kungl. cirkulär den 30 december 1926 och den 11 november 1927 skall avlöning till vikarie å landsfiskalstjänst utgå med belopp, motsvarande dels lön med s. k. B-avdrag å egen befattning dels ock vissa till landsfiskalstjänsten hörande förmåner, varom nu ej är fråga. Därvid skall, i fråga om vikarie, som icke är befattningshavare vid länsstyrelse, så anses, som om han vore extra befattningshavare vid den länsstyrelse, som meddelat förordnandet, med avlöning enligt 12 löneklassen.

Enligt vad revisorerna inhämtat har i tillämpningen en viss tvekan uppkommit rörande tolkningen av sistnämnda föreskrift. Vid beräkandet av avlöningen hava nämligen några länsstyrelser ansett densamma böra utgå efter den dyrortsgrupp, tjänstgöringsorten för den uppehållna tjänsten tillhör, medan flertalet länsstyrelser låtit lönen utgå efter residensortens dyrortsgrupp.

Riksräkenskapsverkets revision har, enligt vad revisorerna uppgivit, under budgetåret 1938/39 framställt sammanlagt 127 anmärkningar, avseende tillhoppa ett belopp om 27,836 kronor, i anledning av att ersättning till vikarie å landsfiskalstjänst beräknats efter residensstadens dyrortsgrupp i stället för tjänstgöringsortens.

Revisorerna hava i ämnet uttalat följande.

Revisorerna vilja erinra om, att enligt föreskrift i kungörelsen den 15 juni 1935, nr 397 (numera 1939: 273) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid nyreglerade verk inom allmänna civilförvaltningen extra tjänsteman utan fast stationeringsort skall åtnjuta lön enligt den ortsgrupp tjänstgöringsorten tillhör. Nu ifrågavarande vikarier utgöras i regel av biträden anställda hos vederbörande landsfiskal, vilka, ehuru sorterande under länsstyrelsen, dock icke äro extra befattningshavare därstädes i avlöningsreglementets mening och för vilka residensstaden således icke kan anses såsom stationeringsort i annat fall än då residensstaden sammanfaller med tjänstgöringsorten. Under sin tjänstgöring hos landsfiskalen åtnjuta dessa biträden endast arvode och äro ej placerade i lönegrad enligt 26 § ovannämnda kungörelse. Det torde under sådana förhållanden enligt revisorernas mening ej böra råda någon som helst tvekan om att avlöningen till nämnda vikarier skall beräknas enligt den ortsgrupp, vartill den verkliga tjänstgöringsorten hör.

Med hänsyn till den tolkning som, enligt vad nu anförts, givits åt bestämmelserna i omnämnda cirkulär den 11 november 1927, vill det synas revisorerna att ett förtydligande av dessa föreskrifter snarast möjligt bör komma till stånd.

Yttranden hava avgivits av *statskontoret, riksräkenskapsverket och allmänna lönenämnden* (Del II, sid. 164 och 233—236). I tolkningsfrågan

hava de båda ämbetsverken biträtt revisorernas uppfattning, medan lönenämnden ansett bestämmelsernas ordalag närmast tala för att lönen till här ifrågavarande vikarier skall utgå efter residensstadens dyrortsgrupp. Då emellertid enligt lönenämndens mening övervägande skäl talade för, att avlöningen till ifrågavarande vikarier lämpligen borde beräknas enligt den Ortsgrupp, vartill den verkliga tjänstgöringsorten hörde, ville lönenämnden tillstyrka att de i cirkuläret den 11 november 1927 meddelade föreskrifterna förtydligades i dylik riktning.

Statskontoret har framhållit, att numera — sedan civila avlöningsreglementet trätt i kraft — gällande bestämmelser om löneförmåner vid vikariat å icke reglerade tjänster vid fögderiförvaltningarna överhuvud äro föråldrade. Vad revisorerna anfört borde enligt statskontorets mening tagas under övervägande vid den omarbetning av dessa bestämmelser, som i anledning härav blivit erforderlig.

Utskottet.

Beträffande sådan vikarie å landsfiskalstjänst, som icke är befattningshavare i länsstyrelse, kan det enligt utskottets mening icke vara befogat att bestämma vikariatsersättningen efter residensstadens Ortsgrupp, som i regel är dyrare än tjänstgöringsortens. Av såväl revisorernas utredning som inkomna yttranden framgår emellertid, att innebörden av gällande bestämmelser i detta avseende är omstridd. I anledning härav anser utskottet i likhet med revisorerna, att ett förtydligande av bestämmelserna snarast möjligt bör komma till stånd.

Såsom statskontoret i sitt yttrande framhållit äro överhuvud taget gällande bestämmelser om löneförmåner vid vikariat å icke reglerade tjänster vid fögderiförvaltningarna numera i behov av omarbetning. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t ägnar denna fråga sin uppmärksamhet.

Utskottet får, under åberopande av vad sålunda anförts, hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville med beaktande av vad utskottet anfört beträffande ersättning till vissa vikarier å landsfiskalstjänster vidtagna erforderliga åtgärder i avseende å detta spörsmåls ordnande.

17:o) **Överåriga depositioner.** Under finansdepartementet, § 42, hava revisorerna gjort vissa iakttagelser angående utbetalningar av överåriga depositioner (Del I, sid. 155—157).

För enskildas räkning hos länsstyrelserna gjorda depositioner — vilka icke äro underkastade tioårig preskription — skola enligt kungl. brev den 2 oktober 1828, när de bliva tio år gamla, uppsägas till återlyftning genom kungörelse i post- och inrikes tidningar samt från predikstolarna i länet. I kungörelsen skall vederbörande uppfordras att inom natt och år ifrån kungörelsens datum anmäla sig hos länsstyrelsen och därvid ej mindre förete de utfärdade depositionsbevisen än även med domar och utslag m. m. styrka sin

äganderätt till de nedsatta medlen. Efter fordringsanspråkens prövning och godkännande utbetalas beloppen av länsstyrelsen.

Depositioner, som icke inom den i kungörelsen föreskrivna tid återlyfts av vederbörande, skulle enligt föreskrift i sagda kungl. brev ursprungligen insändas till statskontoret. Rättsägare, som av gällande orsaker överskridit den utsatta terminen, hade att anmäla sig hos statskontoret och behörigen styrka sin rätt till de depositionsmedel, han önskade återfå, vilka, då anspråket befanns grundat, till honom anordnades.

Numera insändas deponerade medel i regel ej till statskontoret, utan dylika medel, som icke inom föreskriven tid lyfts, omföras i stället i länsräkenskaper till riksstatstiteln »A. IV. Diverse inkomster» under beteckningen »Överåriga depositioner». Från sagda titel sker utbetalning, när vederbörande sedermera gör framställning om beloppets utfående.

Revisorerna meddela, att de uppmärksammat åtskilliga fall, då synnerligen lång tid förflutit mellan depositionens nedsättande och dess lyftande. Efter en redogörelse för vissa dylika fall hava revisorerna anfört följande.

Utan att närmare ingå på frågan, huruvida i praxis vederbörligen beaktats föreskriften, att rättsägaren för att utfå deponerade belopp skall »av gällande orsaker» hava överskridit den utsatta terminen, finna revisorerna det otillfredsställande, att enskilda personer utan varje tidsbegränsning kunna utfå deponerade belopp. Enligt revisorernas mening synes det visserligen tveksamt, om rättsägares anspråk på att utfå i allmän vård deponerade penningar bör vara underkastat de regler, som gälla om preskription av fordringar i allmänhet. Å andra sidan kan hänsyn till den enskildes intresse icke rimligen kräva, att staten skall åtaga sig en till obegränsad tid utsträckt förvaringsskyldighet.

Då reglerna på förevarande område jämväl i övrigt äro föråldrade, anse revisorerna, att de böra ersättas med mera tidsenliga föreskrifter, bland annat åsyftande en skälig begränsning av den tidsperiod, under vilken staten skall vara ansvarig för de nedsatta beloppen.

Yttranden hava avgivits av *statskontoret* och *riksräkenskapsverket* (Del II, sid. 164 och 236). Statskontoret har erinrat om bestämmelserna i 7 § lagen den 24 mars 1927 om gälds betalning genom penningars nedsättande i allmänt förvar och 43 § gruvlagen, enligt vilka — för vissa särskilda fall — i allmänt förvar nedsatta penningbelopp efter en viss tid, 21 respektive 11 år, kunna tillfalla kronan om de ej återlyftas. Statskontoret har i likhet med revisorerna ansett önskvärt, att de av revisorerna omnämnda generella reglerna rörande i allmänt förvar nedsatta penningbelopp ersättas med mera tidsenliga föreskrifter. Dessa borde enligt ämbetsverkets mening lämpligen utformas i nära anslutning till de i förenämnda lag den 24 mars 1927 meddelade bestämmelserna.

Riksräkenskapsverket har i sitt yttrande tillstyrkt, att nuvarande bestämmelser på förevarande område omarbetas i syfte att ernå ett mindre tids- och arbetskrävande redovisningssystem.

I likhet med revisorerna finner utskottet, att bestämmelserna rörande utbetalning av överåriga depositioner i allmänt förvar böra ersättas med mera

Utskottet.

tidsenliga föreskrifter, åsyftande bland annat en skäligen begränsning av den tidsperiod, under vilken staten skall vara ansvarig för de deponerade beloppen. En dylik omarbetning har även tillstyrkts av statskontoret och riksräkenskapsverket. Statskontorets förslag, att bestämmelserna böra utformas i nära anslutning till de föreskrifter, som för vissa fall meddelats i lagen om gälds betalning genom penningars nedsättande i allmänt förvar, finner utskottet förtjäna beaktande.

Under åberopande av vad utskottet här ovan anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder för ersättande av gällande generella bestämmelser rörande i allmänt förvar nedsatta penningbelopp med mera tidsenliga föreskrifter.

18:o) **Indrivning av kronans fordringar i balansmål samt vissa avskrivningsfrågor.** Under finansdepartementet, § 43, hava revisorerna föreslagit åtgärder för erhållande av vissa uppgifter rörande indrivningen av kronans fordringar i balansmål (Del I, sid. 157 och 158).

Revisorerna hava erinrat om 1937 års riksdags framställning till Kungl. Maj:t (skrivelse nr 311, punkt 7) om utredning för avhjälpande av de av 1936 års revisorer påtalade missförhållandena i fråga om indrivning av kronans fordringar i balans- och därmed jämställda mål. Därefter hava de gjort följande uttalande.

Enligt gällande instruktion och arbetsordning för riksräkenskapsverket åligger det verkets budgetbyrå att kontrollera att kronans utestående fordringar i behörig ordning indrivs. Det synes önskvärt, att till riksdagens revisorer från riksräkenskapsverket årligen lämnas uppgifter rörande de av verkets budgetbyrå vidtagna åtgärderna i nämnda hänseende under närmast föregående budgetår beträffande samtliga sådana kronans fordringar i balans- och därmed jämställda mål i anledning av vilka åtgärd från verkets sida påkallats. Detta synes revisorerna böra ske av den anledningen, att riksräkenskapsverkets åtgärder i regel äro undandragna den kontroll på detta område, som av verket utövas gent emot andra myndigheter. Revisorerna vilja därför föreslå, att en komplettering av verkets instruktion och eventuellt dess arbetsordning sker, så att revisorerna framdeles kunna i detta avseende utöva fortlöpande granskning.

Yttrande har avgivits av *riksräkenskapsverket* (Del II, sid. 237—240), som förklarar sig intet hava att erinra mot den av revisorerna ifrågasatta skärpta kontrollen. Vad i yttrandet anförts torde emellertid giva vid handen, framhåller ämbetsverket avslutningsvis, att det föreliggande problemet ingalunda kan ens provisoriskt lösas genom att revisorerna årligen erhålla uppgifter från budgetbyrån rörande de av sagda byrå i samband med granskningen av huvudförvaltningarnas huvudböcker vidtagna åtgärderna beträffande kronans fordringar i balansmål.

Under § 44 i sin berättelse hava revisorerna framhållit önskvärdheten av att vissa uppgifter lämnades riksräkenskapsverket rörande av myndigheterna verkställda avskrivningar (Del I, sid. 158 och 159).

Revisorerna hava erinrat om 1937 års riksdags framställning till Kungl. Maj:t (skrivelse nr 311, punkt 5) om utredning om förutsättningar för och förfarandet vid extra ordinarie avskrivningar samt därefter anfört följande.

Revisorerna hava uppmärksammat, att avskrivning av sådana fordringar, varom här är fråga, i ganska stor utsträckning verkställas av vederbörande myndigheter. Intill dess den av riksdagen begärda utredningen kunnat verkställas och föranlett vidtagande av erforderliga åtgärder, torde det vara önskvärt att till riksräkenskapsverket från vederbörande myndigheter — möjligen med undantag för affärsverken — i samband med årsräkenskapernas avlämnande lämnas en specificerad uppgift å under budgetåret verkställda avskrivningar av detta slag. Härigenom skulle en bättre ordning kunna ernås och även riksdagens revisorer bliva i tillfälle att här utöva närmare granskning.

Yttranden hava avgivits av *statskontoret* och *riksräkenskapsverket* (Del II, sid. 165 och 240).

Utskottet anser i likhet med revisorerna önskvärt att uppgifter årligen lämnas till riksdagens revisorer såväl i fråga om bevakningen av kronans fordringar i balansmål som rörande avskrivning av vissa kronans fordringar på sätt revisorerna ifrågasatt.

Utskottet.

I anslutning till vad riksräkenskapsverket anfört håller utskottet före, att dessa problem icke ens provisoriskt kunna lösas utan att åtgärder i kontrollhänseende verkligen genomföras. Utskottet, som uppmärksammat att kronan på grund av nu rådande osäkra förhållanden nödgats vidkännas förluster, har ansett sig böra uttala sin förväntan att från riksräkenskapsverkets sida förslag framläggas ej endast till åtgärder för nämnda uppgifters tillhandahållande utan även till en dylik effektiv granskning på dessa områden. Då emellertid riksdagen redan tidigare påkallat vissa åtgärder i dessa hänseenden, har utskottet, efter att ånyo hava berört dessa frågor, ansett sig kunna nu inskränka sig till att vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

19:o) **Statsunderstöd och statsbidrag till kommunerna.** Under finansdepartementet, § 45, hava revisorerna upptagit till behandling vissa spörsmål, som sammanhånga med de former, under vilka statsunderstöd och statsbidrag utgå till kommunerna, och den inverkan, dessa bidrag kunna anses hava på kommunernas ekonomiska förvaltning (Del I, sid. 159—161).

Beträffande detta ärende kommer utskottet framdeles under riksdagen att yttra sig, vilket utskottet velat härmed för riksdagen

Utskottet.

anmäla.

20:o) **Utgallring av vissa handlingar ur kristidskommissionernas arkiv.** Under ecklesiastikdepartementet, § 47, hava revisorerna behandlat frågan om utgallring av vissa handlingar ur kristidskommissionernas arkiv (Del I, sid. 162—164).

Under § 43 av sin berättelse lämnade 1938 års revisorer en redogörelse för arkiveringen av statsmyndigheternas handlingar och uttalade i samband därmed, bland annat, att en omfattande utgallring av arkivalier ur de statliga arkiven i åtskilliga fall borde komma till stånd. Jämväl 1939 års revisorer hava verkställt vissa undersökningar angående möjligheterna att, för nedbringande av de ständigt växande kostnaderna för de statliga arkiven, ur dessa utgallra handlingar i större omfattning än som hittills skett. Revisorerna hava därvid särskilt uppmärksammat kristidskommissionernas av riksarkivet förvarade arkiv.

Revisorerna hava i ärendet uttalat följande.

De undersökningar, som utförts rörande arkiveringen av kristidskommissionernas handlingar och de därav föranledda kostnaderna, hava enligt revisorernas mening givit ytterligare belägg för nödvändigheten av att den av 1938 års revisorer föreslagna utredningen angående, bland annat, utgallring av handlingarna ur de statliga arkiven utan dröjsmål kommer till stånd. En sådan utredning torde nämligen komma att giva vid handen, att åtskilligt arkivmaterial, vars förvaring nu medför betydande utgifter, kommer att utgallras. Ett uppskjutande av utredningen skulle sålunda för statsverket medföra skäligen onödiga kostnader.

Revisorerna anse sig i förevarande sammanhang även böra beröra frågan om arkivering av de nyligen tillsatta kriskommissionernas handlingar. Riksarkivet har i cirkulärskrivelse uppmanat kommissionerna att uppgöra erforderliga arkiveringsplaner för underlättande av framtida gallringsåtgärder. Med hänsyn till de betydande kostnader, som en förvaring av gallringsbart arkivmaterial visat sig draga, vilja revisorerna framhålla vikten av att vederbörande myndigheter tillse, att dylika gallringsplaner uppgöras och att erforderliga föreskrifter för underlättande av det framtida gallringsarbetet snarast möjligt utfärdas.

Yttrande har avgivits av *riksarkivet* (Del II, sid. 243—245).

Utskottet. Genom kungl. beslut den 9 februari 1940 har chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigats tillkalla högst fyra sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag angående gallring av statsmyndigheternas arkivalier m. m.

Om vad sålunda förekommit har utskottet velat här

erinra.

21:o) **Avgiftsbelagda kurser vid universiteten och karolinska institutet.** Under ecklesiastikdepartementet, § 48, hava revisorerna behandlat frågan om avgiftsbelagda kurser vid universiteten och karolinska institutet (Del I, sid. 164—167).

Revisorerna erinra om att riksdagens revisorer i sin år 1927 avgivna berättelse ifrågasatt huruvida ej en undersökning borde verkställas rörande möjligheterna att på ett sådant sätt anordna undervisningen i de obligatoriska delarna av ämnena, att de studerande icke behövde betungas med extra kostnader för sin utbildning av det slag, varom här är fråga.

I skrivelse den 6 juni 1935 anmodade chefen för ecklesiastikdepartementet juris professorerna Å. Holmbäck i Uppsala och R. Bergendal i Lund att verkställa en preliminär utredning angående kursavgifter vid universitetens juridiska fakulteter. Sedan Holmbäck och Bergendal den 11 juni 1936 till departementschefen överlämnat en promemoria med åtföljande förslag i ämnet, avgav universitetskanslern efter hörande av de juridiska fakulteterna den 30 augusti 1938 utlåtande över densamma. Därefter har promemorian ej föränlett ytterligare åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

Efter en redogörelse för omfattningen av och avgifterna för de vid universiteten och karolinska institutet under läsåret 1938/39 hållna, avgiftsbelagda kurserna hava revisorerna i ämnet anfört följande.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår förekommer alltså i avsevärd omfattning, att de studerande vid universiteten och karolinska institutet till vederbörande lärare erlægga avgifter för av honom hållna kurser.

Vad först angår behovet av kurser av *mera vetenskaplig* karaktär, synas i regel ämnena inom den juridiska fakulteten i detta avseende intaga en annan ställning än ämnena inom övriga fakulteter och sektioner, inom vilka avgiftsbelagda kurser förekommit. I den juridiska fakulteten torde ändringar av lagstiftning och praxis, vilka på kort tid göra läroböcker och kompendier i viktiga delar föråldrade, ofta påkalla fortlöpande muntliga redogörelser och kommentarer. Sådana torde i många fall lämpligast kunna lämnas av vederbörande ämneslärare. Om sålunda kursundervisning inom de juridiska fakulteterna kan anses i viss mån påkallad av undervisningens krav, bör det ej heller förbises, att den för dessa fakulteter kan äga viss betydelse även i ett annat hänseende. Genom att kursundervisningen bereder lärarna tillfällen till extrainkomster kunna nämligen universiteten i konkurrensen med de praktiskt juridiska yrkena vid sig knyta eller kvarhålla högt kvalificerade jurister. Detta bör uppmärksammas, enär det är bekant, att de juridiska fakulteterna lidit av svårigheter att besätta sina lärostolar.

Beträffande övriga fakulteter och sektioner föreligger ingen utredning angående behovet av kurser eller sättet för avgifternas erläggande. Enligt revisorernas mening bör en sådan utredning även för dessa ämnesområden komma till stånd.

Vid Stockholms högskola har under en följd av år beträffande de juridiska ämnena tillämpats ett system, som synes revisorerna värt beaktande. Detta system innebär, att de studerande erlægga viss terminsavgift under ett bestämt antal terminer mot att de få fritt bevista den enskilda undervisning, som anordnas. På grundval av de medel, som inflyta i terminsavgifter, anordnar fakulteten undervisning i den utsträckning, att varje student får fullständiga undervisningskurser till sin disposition.

Beträffande *mera elementär undervisning* förefaller det revisorerna, som om sådan undervisning i den utsträckning som är möjlig borde meddelas av underordnade lärare. Inom medicinska fakulteten och humanistiska sektionen av filosofiska fakulteten synes också ifrågavarande undervisning redan nu i stor utsträckning meddelas av docenter, universitetslektorer, prosektorer, biträdande lärare, underläkare och amanuenser.

Mot den nuvarande anordningen av kompletteringskurser i latin för realstudenter synes någon berättigad invändning icke kunna göras.

Även om det måste erkännas, att det icke är lätt att komma till rätta med spørsmålet om befrielse för de studerande vid universiteten och karolinska institutet från kursavgifter synes det revisorerna, som om en ändring av nu

gällande ordning av både principiella och praktiska skäl borde komma till stånd. Utan att framlägga definitiva förslag vilja revisorerna likväl ifrågasätta, huruvida icke den lyckligaste vägen vore, om för ändamålet anvisades statsanslag. Hela detta spörsmål torde emellertid böra upptagas i samband med en blivande lönereglering för universitetsprofessorerna. I varje fall torde vad här anförts utvisa, att frågan är i behov av en allsidig undersökning.

Utskottet. Då utskottet förutsätter, att den av revisorerna under förevarande paragraf behandlade frågan upptages till bedömande vid en blivande lönereglering för universitetsprofessorerna, torde någon åtgärd från riksdagens sida för närvarande icke påkallas.

Utskottet har emellertid icke velat underlåta att vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmäla.

22:o) **Länsstyrelsernas disposition av anslagen till folkskoleväsendet.** Under ecklesiastikdepartementet, § 50, hava revisorerna meddelat vissa iakttagelser angående länsstyrelsernas disposition av anslagen till folkskoleväsendet (Del I, sid. 168—171).

Av redogörelsen framgår, att vissa länsstyrelser icke följt gällande föreskrifter rörande utbetalning av förskott å provisorisk avlöningsförstärkning, att förskott å dyrtidstillägg med tillhoppa omkring 5,000,000 kronor utanordnats för tid efter det sådant tillägg på grund av lönereglering upphört att utgå, att byggnadsbidrag samt underhålls- och materielbidrag utanordnats mot vederbörande folkskolinspektörs avstyrkande utan att — såvitt anordningshandlingarna utvisat — ställning tagits till folkskolinspektörens yttrande och att — i ett fall — anordnade medel till rektor vid ett folkskoleseminarium avförts å anslag till tekniska läroverk.

Revisorerna hava i ärendet anförts följande.

Under § 44 i sin berättelse anförde 1938 års revisorer, bland annat, att revisorerna erhållit ett bestämt intryck av att utbetalandet och redovisandet av anslag till folkskoleväsendet skedde efter mycket oenhetliga grunder. De nu gjorda iakttagelserna synas bekräfta, att länsstyrelserna icke alltid ägna spörsmålen rörande anslagen till folkskoleväsendet tillbörlig uppmärksamhet. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har till följd härav statsverket fått vidkännas högst betydande utbetalningar. Svårigheterna för länsstyrelserna att bemästra granskningen och redovisningen av utgifterna för folkskoleväsendet torde komma att ökas under nuvarade kristid, vilken medfört en avsevärd och måhända under lång tid bestående ökning i länsstyrelsernas arbetsbörda inom olika områden.

Då det genom en rationellt ordnad och enhetligt genomförd handläggning av utbetalningsärenden rörande de mycket betydande anslagen till folkskoleväsendet kan undvikas, att statsverket åsamkas onödiga utgifter, synes, särskilt med hänsyn till de inträdda krisförhållandena, det av de sakkunniga för skolöverstyrelsens organisation framlagda förslaget att inrätta en särskild kameralbyrå vid skolöverstyrelsen, dit utbetalningsärenden rörande,

bland annat, folkskoleväsendet skulle centraliseras, böra snarast möjligt genomföras. En skyndsam behandling av frågan angående nämnda centralisering synes så mycket mer nödvändig, som enligt vad som framgår av de sakkunnigas utredning genomförandet av reformen måste taga viss tid i anspråk.

Yttranden hava avgivits av *skolöverstyrelsen*, *statskontoret* och *riksräkenskapsverket* (Del II, sid. 248—250). I dessa yttranden hava statskontoret och riksräkenskapsverket instämt i revisorernas uttalande rörande omorganisation av skolöverstyrelsen. Skolöverstyrelsen har i sitt yttrande framhållit, att förslaget om inrättande av en kameralbyrå inom överstyrelsen ingick såsom en del av de av revisorerna omnämnda sakkunnigas mera omfattande förslag rörande överstyrelsens organisation. Utbrötes frågan om kameralbyrån ur detta sitt sammanhang, uppstode vissa svårigheter, från vilka man icke kunde bortse. Under alla förhållanden bleve en viss förstärkning av överstyrelsens nuvarande arbetskrafter behöfelig och nödvändig samtidigt med en kameral byrås inrättande inom överstyrelsen.

I likhet med revisorerna anser utskottet att centralisationen till skolöverstyrelsen av utbetalningsärenden rörande folkskoleväsendet snarast möjligt bör genomföras. Även om det av revisorerna omnämnda sakkunnigförslaget rörande överstyrelsens omorganisation anses tills vidare icke kunna i dess helhet genomföras, bör dock enligt utskottets mening frågan om en partiell reform i det av revisorerna angivna syftet nu upptagas till allvarligt öfvervägande.

Utskottet.

Utskottet får hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för en centralisation till skolöverstyrelsen av anordningsärenden rörande folkskoleväsendet.

23:o) **Auditör å äldre stat.** Under pensionsväsendet, § 57, hava revisorerna meddelat, att de uppmärksammat att å avlöningsstaten för civil personal vid krigsrätterna finnes uppförd en anslagspost till avlöning till å äldre stat kvarstående auditör med ett sammanlagt belopp av 5,100 kronor (Del I, sid. 186 och 187). Vidare hava revisorerna omnämnt, att pensionsavgifter i viss utsträckning icke erlagts för nämnda befattning. I ärendet hava revisorerna gjort följande uttalande.

Förhållandena i förevarande fall synas revisorerna högst märkliga. Såsom ovan framhållits skulle auditör å äldre stat, vilken icke önskade övergå till den nya lönestaten, bibehållas vid avlöningen å förstnämnda stat ävensom vid honom förut tillkommande rätt till pension. Den omständigheten att M. tillkommande löneförmåner enligt riksdagens beslut öfverflyttats från flottans stat till övergångsstat under riksstatens II huvudtitel bör enligt revisorernas mening icke såsom skett hava utgjort skäl för hans uteslutande från delägarskap i flottans pensionskassa. Han hade alltjämt bort där kvarstå med skyldighet för honom att vara underkastad bestämmelserna i nämnd-

da kassas reglemente, i avseende å erläggande av pensionsavgifter m. m., men med rätt för honom att vid fyllda 65 år och efter en tjänstetid av 35 år komma i åtnjutande av pension och fyllnadspension. Revisorerna hava icke kunnat undgå att fästa sig vid, att länsstyrelsen i Blekinge län, som efter M:s överflyttning till övergångsstat haft att utbetala honom tillkommande löneförhöjningar, icke under den långa tid det här är fråga om observerat, att pensionsavgifter icke blivit av honom i egenskap av ordinarie befattningshavare erlagda. Utan att taga ställning till frågan om den pensionsrätt, som numera kan tillkomma M., och därmed sammanhängande spörsmål vilja revisorerna emellertid framhålla, att M. nu uppnått en levnadsålder av 68 år och sålunda, därest han alltjämt kvarstått såsom delägare i flottans pensionskassa, varit skyldig att avgå med pension enligt nämnda kassas reglemente.

Yttrande i ärendet har avgivits av *länsstyrelsen i Blekinge län* (Del II, sid. 196).

Utskottet.

Under erinran om att frågan om kontrollen av huru länge å äldre stat kvarstående befattningshavare skola finnas uppförda å avlöningsstat samt beträffande inbetalningen av pensionsavgifter för dem icke kan anses vara klart bestämd har utskottet velat framhålla angelägenheten av att i hit hörande frågor bestämmelser meddelas, så att de förhållanden, som nu av revisorerna uppmärksammas och påtalats, för framtiden regleras. Då utskottet anser, att detta bör kunna ske utan att särskild framställning i ärendet göres till riksdagen och då statskontoret får anses vara den myndighet, som har den närmaste tillsynen över pensionsväsendet i allmänhet, förutsätter utskottet, att detta ämbetsverk tager initiativ till ordnandet av detta spörsmål. Utskottet har nu velat inskränka sig till att vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

24:o) **Vissa bokförings- och redovisningsfrågor.** Revisorerna hava i sin berättelse under §§ 64—69 upptagit till behandling åtskilliga spörsmål, som beröra det statliga bokförings- och redovisningsväsendet (Del I, sid. 202—242). I detta sammanhang hava revisorerna meddelat, att de nu närmare behandlat frågan om statens allmänna fastighetsfond ävensom vissa specialfrågor, men att de framdeles skulle komma att upptaga även vissa andra därmed sammanhängande frågor, rörande vilka en allmän översikt nu lämnats.

Även i samband med statens affärsverksamhet hava revisorerna under §§ 61 och 62 berört frågor som äga samband med affärsverkens speciella bokföring (Del I, sid. 195—199).

Yttranden beträffande statens allmänna fastighetsfond hava avgivits av *riksräkenskapsverket* (Del II, sid. 267—273) samt beträffande §§ 61 och 62 av *järnvägsstyrelsen* den 20 januari 1940 och av *riksräkenskapsverket* samma dag.

De iakttagelser, som revisorerna i sin berättelse meddelat rörande det statliga bokförings- och redovisningsväsendets praktiska verkningar, torde kunna föranleda upptagandet av åtskilliga viktiga spörsmål till närmare övervägande. Emellertid hava vissa reformer på detta område ännu icke hunnit fullt ut genomföras, och det kan då förväntas, att vissa av de olägenheter, som visat sig vara förknippade med det nuvarande redovisningssättet, kunna elimineras genom relativt enkla förändringar. Å andra sidan bör uppmärksammas, att revisorerna själva meddelat, att de framdeles komme att i sinom tid vid lämpligt tillfälle fullfölja sina nu inledda undersökningar på detta område. Utskottet torde därför komma att få ytterligare material för frågornas bedömande, varigenom ett säkrare ståndpunktstagande kan ske än som låter sig göra innan reformerna på området kunna helt i fråga om sina verkningar överblickas.

Under hänvisning härtill har utskottet för närvarande icke ansett sig böra närmare ingå på de av revisorerna upptagna allmänna frågorna och ej heller göra erinringar beträffande de detaljmärkningar, som blivit framställda. I betraktande av det statliga bokförings- och redovisningsväsendets allmänna betydelse med hänsyn till budgetbehandlingen inom förvaltningen och hos riksdagen har utskottet emellertid velat vad sålunda förekommit för riksdagen

omförmäla.

25:o) **Övriga anmärkningar.** Vad i övrigt blivit av revisorerna anmält och erinrat, har utskottet funnit hava medfört åsyftad eller i utsikt ställd rättelse eller vara av vederbörandes utlåtande nöjaktigt förklarat eller ej vara av den vikt, att, oaktat förklaringen ej varit fullt tillfredsställande, någon riksdagens åtgärd bort av förhållandena föranledas, eller slutligen icke hava varit av beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något ytterande, vilket utskottet skolat för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 31 maj 1940.

På statsutskottets vägnar:

PER GUSTAFSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Gustafsson* i Benestad, *Nilsson* i Malmö, *Johansson* i Fredrikslund, *Oscar Olsson*, *Asplund*, *Andrén*, *Ström* i Lidköping, *Heiding*, *Lindström*, *Magnusson* i Kalmar, *Nisser* och *Ohlin*; samt

från andra kammaren: herrar *Jansson* i Falun, *Törnkvist*, *Eriksson* i Stockholm, *Danielsson*, *Ward*, *Lindberg* i Umeå, *Staxäng*, *Bergström*, *Hansson* i Rubbestad, *Mårtensson*, *Olsson* i Kullenbergstorp och *Eriksson* i Frägsta.